

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

22 Vtrùm is teneatur ad restitutionem famæ, qui bona fide existimans esse verum & publicum, narravit & infamavit proximum: item quid si auditores de alio intellexerint.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

illum crimen commississe. apud simplices tamen sapè est vilis & vsurpandus.

Quartò, Laudando infamatù, & honorificè de eo loquendo, vbi datur occasio. hic modus necessarius est, dum quis non vult vti primo, vel secundo, & tertius esset inutilis vel noxius; sic enim sensum ex vna parte tantumdem famam eius illustrare poterit, quàm ex altera obscurauit. Hunc tradunt Sotus l. 4. de iust. q. 6. art. 3. ad 4. Caiet. q. 62. art. 2. & 72. art. 3. Nauarr. c. 18. n. 45. & multi alij.

Petes, Teneturne infamator reuocare apud eos, quibus ipse non dixit, sed alij, qui ab ipso acceperant, v. g. narraisti tribus, illi verò narrant alijs.

111 Resp. Si ab illis tribus stipulatus est silentium, vel putauit omnino rem tacitam fore, non tenetur nisi apud eos reuocare; quia infamia per illos irrogata, censetur quasi fortuita respectu ipsius. Secus verò si aduertit probabile periculum vltioris infamiae; & maxime si crimen sit falsum, tunc enim si isti non restituant, tenetur tamquam causa: vt rectè Pet. Nauarra l. 2. c. 4. n. 443.

D V B I T A T I O X X I.

Vtrum heredes infamatoris teneantur ad fame restitutionem, si ipse eam non restituit.

112 **R**esp. & Dico Primò, Heredes loco defuncti non teneri ad fame restitutionem. Ratio est; quia hæc obligatio est merè personalis; (non enim est ad aliquid dandum, sed ad aliquid agendum) vt obligatio voti personalis, & restitutionis honoris, orta ex contumelia, quæ non transit ad heredes; cum nullo modo afficiat vel respiciat bona, in quibus ipsi succedunt, sed nudam personam.

113 Dico Secundò, Tenentur tamen ad reparationem damnorum, quæ ex infamia illa secuta sunt. Ita Nauarr. c. 18. nu. 45. & Adrian. quodlibet. 11. Ratio est; quia hæc obligatio non est purè personalis, sed afficit quodammodò bona infamatoris. vnde cum ea affectione seu obligatione perueniunt ad heredes: veluti si defunctus domum alterius per iniuriam incendiasset, heredes tenerentur damnum ex bonis illius rependere.

Dices, Quid si is, qui ratione infamiae damnum passus est, iam obierit?

Resp. Tunc restitutio facienda est heredibus ipsius, quia hi succedunt in omnia iura defuncti; sunt enim hæc veluti partes hereditatis.

Petes, Vtrum defuncto sit fama restituenda.

114 **R**esp. Affirmatiuè, quia fama est bonum, quod homo etiam post mortem censetur possidere. per hanc enim viuit quodammodò in memoria hominum: vnde maxime solent homines appetere famam post mortem, quasi per hanc consequantur quamdam immortalitatem.

D V B I T A T I O X X I I.

Vtrum is teneatur ad restitutionem fame, qui bona fide existimans esse verum & publicum, narrauit & infamauit proximum: Item quid si auditores de alio intellexerint.

115 **R**espondeo, & Dico Primò, Qui hoc modo proximum infamauit apud Superiorem

vel aliam, etiam si fraterna correptionis causa id fecerit, simul atque cognouerit errorem, tenetur ad restitutionem.

Probatur; quia qui damnum dedit iniustum in re aliena, etiam absque culpa, vbi cognouerit, tenetur illud reparare, saltem ex charitate, si potest. atqui hic damnum dedit iniustum in fama alterius, vt supponimus. ergo. Item, qui abstulit rem alienam iniuste, quamuis sine culpa, & solùm materialis iniustitia fuerit, tenetur eam restituere simul atque scierit iniuste se abstulisse. atqui hic abstulit iniuste materialiter ergo, &c.

Dico Secundò, Non tenetur eam restituere cum graui suo incommodo: vt, cum propria infamia, vel magno damno fortunarum. Probatur; quia sine culpa eam abstulit: ergo non tenetur cum suo graui damno eam restituere; sicut si deprehendas equum vel librum alterius apud te sine tua culpa, non teneris remittere magnis tuis expensis. Pari modo si damnum absque culpa intulisti.

Vbi Aduerte differentiam inter eum qui infamauit proximum cum culpa iniustitia, & eum qui sine culpa, quòd ille tenetur famam restituere, etiam cum detrimento fame suæ; sicut qui iniuste formali iniustitia damnum intulit, tenetur etiam cum æquali damno suo sarcire; hic verò non tenetur cum notabili damno, sed solùm cum modico, vt prudentia & charitas dictabit.

Dico Tertio, Si is qui ita infamatus est sine culpa infamatoris, interim aliquid damni patiatur, impediatur ab officio, beneficio, aut etiam priuetur, non tenetur alter ad restitutionem. Ratio est; quia non est causa huius damni, nisi quatenus est causa infamiae, ex qua hoc damnum est secutum. sed est causa infamiae sine culpa: ergo etiam sine culpa est causa damni inde consecuti; ac proinde non tenetur illud sarcire. Hæc ratio bene probat, si damnum illud secutum sit ex infamia priusquam ille suum errorem retificat, nam tunc sine vlla eius culpa sequitur.

Sed difficultas est, si ille, antequam damnum sequatur ex infamatione, agnoscat suum errorem, & reuocando quæ dixit, possit damnum auertere. Videtur adhuc non teneri, nam communis sententia DD. est, eum qui rem alterius absque sua culpa peremit, si inde non est factus ditior, non teneri ad restitutionem. quia neque ratione rei acceptæ, vt quæ non amplius extet: neq; ratione iniustitæ acceptionis, cum in ea non peccauerit: neque ratione contractus, cum nullus interuenerit: quæ tria tantum sunt radices restitutionis ex iniustitia debita; vt patet ex dictis cap. 7. dubit. 3. Atqui iste absque sua culpa rem alterius, nimirum famam, peremit. ergo non tenetur lege iniustitia ad eius restitutionem: ac proinde neque ad reparationem damni quod inde secutum.

Dices, aliam esse rationem fame, aliam rerum pecuniarum estimabilium. illa enim solo verbo, absque vllius rei iactura, restitui potest: damnum verò aliarum rerum non potest absque similitudine rerum amissione sarciri. vnde in damno rerum merito lex iniustitia non obligat, quòd sine culpa datum est; ne homo sine sua culpa cogatur se rebus suis spoliare. secus tamen in damno fame, quod sine vilo detrimento sarciri potest.

Resp. Hoc argumētum bene probare, in damno fame esse maiorem obligationem charitatis; quia charitas

116
No tenetur
cum graui
suo incom-
modo.

117
Neque de
damno se-
cuto.

An teneatur
ad damnum
restituendum.

charitas magis obligat ubi malum minore incommodo potest tolli. non tamen videtur probare obligationem iustitiæ: hæc enim non pendet ex facilitate restitutionis, sed ex radicibus supradictis. Vnde etiam si solo verbo posset reparari damnum rerum absque culpa illarum, cum res est destructa; non tamen esset obligatio ex iustitia, sed solum ex charitate. Confirm. hæc sententia; si enim qui absque culpa aliquem infamavit, teneretur lege iustitiæ, etiam teneretur cum famæ suæ amissione. Iustitiæ enim lex obligat etiam cum bonorum eius ordinis iactura; ut patet in eo qui iniuste damnum in rebus vel in fama intulit: atqui iste non teneretur cum iactura suæ famæ: ergo non ex iustitia. Ob has rationes hæc sententia non videtur improbabilis.

118 Nihilominus contraria sententia mihi placet, nimirum eum qui sic infamavit, lege iustitiæ teneri ad restitutionem famæ cum errorem suum deprehenderit, si absque notabili incommodo suo possit.

Probatum Primò, Qui famam alterius lædit, potius est similis furi rem alienam auferenti, quam damnum inferenti peremptione rei: nam ex natura rei fama illius manet in eius potestate, quasi eam apud se retineat: unde dicitur fama auferri, furti, restitui; sicuti res dicitur auferri à fure, detineri & restitui. atqui is qui rem alterius abstulit, & habet in sua potestate, teneretur ex iustitia illam restituere, simulatque cognouerit se iniuste abstulisse. ergo idem dicendum in fama.

Secundo, Qui ex errore dixit falsum testimonium, teneretur, si commodè potest, lege iustitiæ reuocare, ubi deprehenderit suum errorem: alioquin censetur intulisse grauem iniuriam, & poterit puniri in foro externo tamquam falsus testis. Ergo etiam qui ex errore infamavit.

Tertiò, Qui est auctor mali etiam absque culpa, longè strictiori iure teneretur illud emendare, si commodè potest, quam alius qui non est auctor. sed alius teneretur lege charitatis: ergo ille teneretur lege strictiori, quæ non videtur esse alterius virtutis quam iustitiæ.

Quartò, Etiam si consideremus talem non teneri lege iustitiæ ad reparationem famæ præcisè qua parte iam est perditam, tamen videtur omnino teneri ad impediendum damnum impendens, sicut qui absque culpa incendit stramina ædibus vicina, ubi aduertit periculum, teneretur lege iustitiæ cauere, ne serpat ulterius, nè sequatur inde aliud damnum: & qui laqueum vel aliud instrumentum periculosum intendit, aut puluerem tormentarium certo loco posuit; teneretur, ubi aduertit periculum, impedire ne noceat; adeò ut si neglexerit, teneatur de damno secuto. atqui ex infamia ferè semper impendit damnum: tum quia ordinariè tamquam flamma quædam serpit ulterius, iuxta illud Poëtæ,

Fama malum quo non aliud velocius ullum, &c. tum quia alios bonos successus in temporalibus & spiritalibus impedit.

Denique ratio est, quia quisque ex iustitia teneretur neminem lædere, & consequenter cauere, quantum commodè potest, ne ex sua actione vel opere, quod in ipsius est potestate, alteri nocuum inferatur.

Aduerte tamen eum qui absque culpa lædit, aut causam lædendi posuit, non teneri cum tanto

onere restituere, aut damnum impendens impedire, cum quanto teneretur is qui cum culpa iniustitiæ. par enim non est æquè grauari inculpabilem atque culpabilem, ceteris paribus. Vnde qui ideò solum lege iustitiæ teneretur impedire malum aliquod, quòd ratione officij ad id obligentur, non teneretur cum pari suo damno, ut infra cap. 13. n. 70. dicitur. Iste autem qui absque culpa causam læsionis dedit, est similis illi qui teneretur ex officio; non autem illi qui ex culpa iniustitiæ. Ex quibus ad argumenta alterius sententiæ respondeas.

Dico Quartò, Si te narrante de aliquo, auditores alium intelligant quam tu velis, sicque illi oriatur infamia, teneris ex charitate ad restitutionem, si commodè potes, non tamen ex iustitia. 119

Prior pars patet; quia charitas postulat, ut damnum proximi auertamus & tollamus, si absque notabili incommodo possumus.

Altera probatur; quia tua narratio non est causa directa illius infamiæ, sed illorum praua intelligentia, qui imprudenter id ex verbis tuis colligunt. Aduerte tamen, si ea esset conditio & dispositio auditorum, ut ea spectata tale quid prudenter vel probabiliter ex verbis tuis videantur posse colligere, idque aduertat, teneris non solum lege charitatis, sed etiam iustitiæ, te explicare & infamiam auertere: quia et si narratione tua non des hominibus perspicacibus, vel circumstantias rei intelligentibus, iustam occasionem talis opinionis prauæ; das tamen istis rudioribus & rerum ignaris, vel alias opiniones finitras non improbabiler de tali viro concepras habentibus, coram quibus narras. sermones enim operantur pro capacitate & dispositione auditorum.

DVBITATIO XXIII.

Utrum Prælati non impediens infamatorum teneatur ad restitutionem.

120 Respondeo & Dico Primò, Prælati seu Superior non impediens externum, à quo videt infamari suum subditum, non teneretur, saltem ratione famæ, suo subdito ad restitutionem. Ita Sotus lib. 5. de Iustitia q. 10. art. 4. Ratio est; quia ex officio non suscipit defendendam subditi famam, sed salutem procurandam.

121 Dixi, non teneri saltem ratione ipsius famæ; quia videtur aliquando teneri ratione bonæ vitæ, salutisque spiritalis, subditi. nempe si bona fama putaretur necessaria, vel valde commoda, ne ille licentius viuat: multi enim amisâ famam sunt impudentes ad peccandum, tamquam freno honestatis, quo coercerantur, sublato. Itaque cum Superior ex officio teneatur impedire ea quæ subditorum saluti aduersantur, tenebitur etiam impedire subditorum infamiam, & si neglexerit, bonam famam restituere.

122 Dico Secundò, Si non impediatur subditum, alteri non subdito detrahentem, cum facile potest, tenebitur ad restitutionem famæ, nisi subditus restituat. Probatum; quia ex officio incumbit illi subditum suum corrigere & impedire, ne alteri iniuste noceat: ergo si non impediatur eum facile possit, censetur causa moralis damni; sicut si Prætor non impediatur furta & larcocinia in ciuitate,